STAATSMINISTERIUM
FÜR KULTUS

Freistaat
SACHSEN

Brožura o učebních osnovách pro Sasko

KITA BILDUNG

Nemůžete nikoho nic naučit. Můžete mu nanejvýš pomoci, aby to v sobě sám nalezl.

Galileo Galilei

Nemožné je často to, co ještě nikdo nevyzkoušel.

Johann Wolfgang Goethe

Banalita nesmí zvítězit, dokud přetrvává úžas.

Andre Heller

Pouze ten, kdo cítí zvuk, může slyšet barvy.

Michael Weisser

Pouze ten, kdo slyší smích motýlů, ví, jak voní mraky.

Novalis

Sílu nelze předat, pouze probudit.

Georg Büchner

Představivost je důležitější než znalosti.

Albert Einstein

Vážení rodiče,

zařízení a služby péče o děti předškolního věku jsou místa, na kterých se děti mají cítit dobře, kde najdou přátele, kde se cítí bezpečně a jistě a to v prostředí, které jim ponechává i dostatek prostoru k hraní. A jsou to místa plná života určená k učení a vzdělávání.

Zařízení péče o děti předškolního věku a služby péče o děti mají za úkol rodičovskou výchovu a vzdělávání doprovázet, podporovat a doplňovat, ne však nahrazovat. Umožňují dětem získat zkušenosti i mimo vlastní rodinu, povzbuzují děti podniknout kroky do našeho rozmanitého světa.

Jistě jste si cíleně vybrali zařízení nebo služby péče o děti v blízkosti Vašeho bydliště a seznámili se s jejich konceptem. Mnoho zařízení má své vlastní zaměření z hlediska obsahu i pedagogického konceptu. Všechny nabídky služeb péče o děti se ale musí řídit vzdělávacím nařízením, které je součástí Saského vzdělávacího plánu a od roku 2005 zakotveno v zákonu o denní péči. Tento plán neomezuje práci jednotlivých zřizovatelů, tvoří ale základ, určuje směr a jmenuje důležitá témata v oblasti vzdělávání. Určuje cestu vzhledem k požadavkům školy a mimo to klade důraz na základy celoživotního vzdělávání.

Vzdělání se daří jen tehdy, když rodiče a zařízení a služby péče o děti táhnou za jeden provaz. Cílem této publikace je proto seznámit Vás se Saským vzdělávacím plánem a poskytnout Vám přehled o jeho obsahu a cílech. Tento plán neobsahuje žádný katalog cílů a předpisů, které se musí splnit, ale tvoří ho sbírka témat a podnětů pro pedagogickou práci vychovatelek a vychovatelů a osob pečujících o děti. Výchozím bodem je základní pojetí dítěte, které se soustředí na jeho silné stránky a dítě vidí jako jedinečnou malou osobnost. Dítě musí dostat možnost vytvořit si s podporou dospělých a ve stálém kontaktu s jinými dětmi svůj vlastní obraz o světě a na základě pozitivního sebevědomí vyzkoušet svůj vlastní potenciál. Nejde o to, aby dospělí dítěti předávali své zkušenosti a své životní náhledy, ale aby dítě ve spolupráci s pedagogy a ostatními dětmi mohlo objevovat samo. V této brožuře se snažíme tento cíl příkladně znázornit.

Tento vzdělávací plán určil nový směr a vyvolal diskusi o vzdělávacích tématech a pedagogických postojích. Mnoho rodičů se k němu pozitivně vyjádřilo. Samozřejmě jste i Vy zváni se tímto vzdělávacím plánem zabývat. Důležitý je především Váš dobrý kontakt se zařízením nebo s osobou, která o dítě pečuje. Využijte Vašeho zákonného práva spolupodílet se na plnění úkolů zařízení a služeb péče o děti předškolního věku. Kompletní znění vzdělávacího plánu naleznete na www.kita-bildungsserver.de.

Písmena a názvy

Učení hrou, Celina, 5 let

Celina začala před několika dny psát své jméno na papír a dnes jej píše, kdykoli má příležitost. Je velmi hrdá na svou schopnost a velmi se zajímá o písmena v abecedě.

Je úterý ráno. Celina dorazí kolem 8. hodiny do mateřské školy. Stejně jako v předchozí dny, i dnes si sedne ke stolu a napíše své jméno. Ale dnes udělá ještě více. Vezme si tužku a papír, na který psala svoje jméno, a opouští místnost a oznamuje: „Vrátím se brzo!" Nechám ji jít a čekám na její návrat. Je ve vedlejší místnosti, kde ji slyším mluvit s rodiči, kteří dorazili, a nechává je napsat jejich jména. „Tak, jak to dělám já," přikazuje. Poté znovu zmizí. Trvá deset minut, než se vrátí a papír mi ukáže. Celina shromáždila osm jmen. Jsem v úžasu a čtu je nahlas. Každému, kdo jde kolem, hrdě ukazuje svůj poklad.

Když jsem si myslela, že už s tím skončila, opak byl pravdou.

Celina si vybírá klidné místo ve vedlejší místnosti, kde začne vybarvovat všechna stejná písmena. Sedám si tiše vedle ní a pozoruji, aniž bych cokoli řekla. Chápu její systém a se zvědavostí čekám, až uvidím, co se bude dít dál. A skutečně, jakmile je se jmény hotová, ukazuje mi výsledek. „Toto písmeno (e) je tu několikrát a tohle (n) také, ale tohle (c) jsem nevybarvovala tak často!"

Pozorně ji poslouchám a myslím si: „To je ale závěr!" A poté je mi umožněno napsat i své jméno.

Katharina B., učitelka

Výňatek z učebních osnov:

„Koncept vzdělávání, který je základem těchto učebních osnov, se orientuje na myšlenku sebevzdělávání. Vzdělávání se považuje za holistický všestranný proces, který se vztahuje k celkovému rozvoji osobnosti mající různé způsoby vnímání, myšlení a reagování. Podle něj je vzdělávání více než učení."

Na jakých vzdělávacích konceptech jsou učební osnovy v Sasku založeny?

Pomocí příkladu Celiny to lze jasně ukázat.

Děti se hned od začátku pokouší vstupovat do svého prostředí a objevovat jej prostřednictvím své vlastní iniciativy, strategií a způsobů a získat své vlastní zkušenosti. Na příkladu Celiny vidíme, jak oslovila rodiče a požádala je, aby napsali svá jména. Děti se učí své vlastní vůli a zároveň dochází k vývoji. To, co Celina udělala, neměla za úkol. Udělala to, protože se o to skutečně zajímala.

Stejně jako každé dítě má i Celina mnoho možností objevovat své prostředí, což jí napomáhá k orientaci, k objevování a využívání toho, co objeví. Celina tím zjišťuje, že rodiče jí mohou být užiteční, protože umí psát. Během svého zájmu o písmena abecedy Celina cítila potřebu klasifikovat všechny smyslové dojmy, které na počátku vypadaly jako neorganizované a chaotické. Z hlediska této potřeby nebyla Celina spokojená s tím, že jednoduše nechala napsat rodiče svá jména. Našla si klidné místo a začala utvářet svůj vlastní systém pro uspořádání písmen. Jak můžete vidět, děti mají svůj vlastní způsob, jak odvést vynikající práci, přičemž prochází vývojem. Využívají již osvojené schopnosti, v tomto případě psaní písmen, řazení předmětů a komunikaci. Celina nyní umí tyto schopnosti spojit, aby dosáhla svého cíle, a jako výsledek toho zjišťuje, že písmena se ve slovech objevují v různém počtu, a vyvine svůj vlastní systém, aby zjistila, která jsou častější a která méně častá ve jménech, která nashromáždila. Děti by stejně jako Celina měly mít příležitost dotknout se předmětů a dívat se na ně tak dlouho, jak jen potřebují, aby jim porozuměly.

Pro tento druh objevování a porozumění svému okolí je nutná řada různých příležitostí. Aby to bylo možné, děti potřebují učební prostředí plné podnětů. Jak hluboko se dítě ponoří do objevování předmětu, závisí, kromě jiného, na čase, který je mu poskytnut na provádění objevů, a na dospělých, kteří rozhodují o tom, jaké znalosti jsou děti schopné vstřebat.

Učitelka Celině věřila a poskytla jí možnost volně se pohybovat po centru. Celina měla dost času a materiálů, aby se zabývala svým zájmem. Navíc získala podporu a porozumění od učitelky, která je dostatečně vnímavá, aby rozpoznala individuální proces učení Celiny. V širším pojetí závisí na dospělých, zda každé dítě objeví svůj potenciál a může se podle něj rozvíjet, a zda se dítě může učit chápat svět, ostatní lidi a sebe sama se „stovkou jazyků".

Během uskutečňování svých objevů Celina měla radost, cítila se dobře a spokojeně. Každý, kdo šel kolem, mohl vidět její práci. Viděla důvod a význam ve všem, co dělala, a ve věcech, které ji obklopovaly. Na základě toho pro ni činnosti a předměty získají subjektivní nebo individuální význam a následkem toho mohou být snáze začleněny do jejího vlastního existujícího souboru znalostí.

Všechny děti rozvíjí svou identitu tím, že přichází do kontaktu s ostatními dětmi, dospělými a předměty kolem sebe a reagují na ně, a doplňují své vlastní schopnosti schopnostmi těch ostatních vzájemnou výměnou. Pro všechny aspekty tohoto vývoje každé dítě potřebuje uznání a respekt dospělých, kteří, stejně jako učitelka Celiny, by měli být schopni vyjádřit údiv, pozorně poslouchat a ocenit úspěchy dětí. Je nutné, aby dospělí byli otevření a radovali se z jednání dětí. Vzdělávací

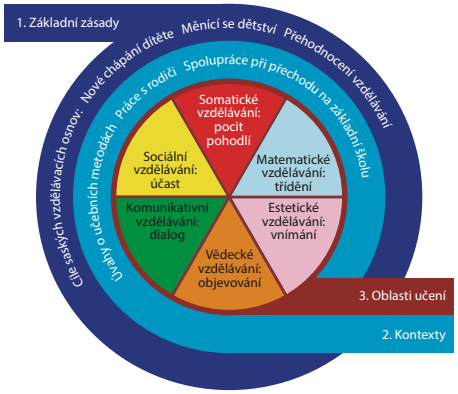
přístup založený na tomto principu podporuje děti v jejich procesu sebevzdělávání a umožňuje jim realizovat jejich vlastní nápady a plány, tak jak to udělala Celina.

Jak jsou učební osnovy v Sasku organizovány?

Následující diagram představuje kapitoly na základních principech, oblastech vzdělávání a kontextech pro učební osnovy.

Učební osnovy popisují šest různých oblastí učení: (somatické, sociální, komunikativní, estetické, vědecké a matematické). Po úvodu zaměřeném na předmět je každá oblast popsána pomocí doprovodných termínů, přičemž tyto termíny jsou klasifikovány v rámci konkrétních praktických témat.

I když jsou oblasti rozlišeny v popisech obsažených v učebních osnovách, nemohou být brány v úvahu samostatně s ohledem na praktické vyučovací metody, protože k vývoji dítěte dochází komplexním způsobem. Procesy učení se vždy vztahují k různorodým oblastem zároveň, což ale neznamená, že v každé každodenní situaci je každá oblast stejnoměrně rozpoznatelná. Různorodost učebních situací tuto zjevnou nerovnováhu vyvažuje. Následující příklady to ukazují.

Chlazení jídla ventilátorem

Učení při obědě, Luis, 2 roky

Je horký červencový den. Děti jsou usazené u stolu k obědu. Z misek s krupičnou kaší stoupá pára. Luis se obslouží sám. Velmi opatrně s nataženou rukou a vážným výrazem vyrovnává naběračku a přináší ji ke svému talíři. Některé děti začnou na své talíře foukat. Luis jídlo ochutná a poté odloží lžíci se slovy: „Je to horké!" Jeho kamarád Paul udělá to samé.

Luis si sedne tiše ke stolu. Podívá se na ventilátor umístěný na zemi, který je určen k chlazení místnosti v horkých dnech. Fascinovaně pozoruje otáčející se zařízení.

Náhle vstane s talířem v rukách a jde k ventilátoru. Stojí před ním a dívá se na něj.

Učitelka se nyní zvědavě zeptá: „Co děláš?" Luis odpovídá: „Mělo by to zchladnout" a dřepne si. Ve své poloze zůstane chvíli sám. Pak se k němu připojují Lisa a Paul. Chtějí si také zchladit své jídlo.

Výňatek z učebních osnov:

„Dospělí nejsou oproštěni od své odpovědnosti, když je učení považováno za autodidaktické a aktivní individuální činnost na straně dítěte. Naproti tomu: svět, ve kterém žijí holky a kluci, a zkušenosti, které v něm získávají, formují smysl sebe sama každého dítěte."

V této každodenní situaci Luis vidí, že jeho nápad ochladit své jídlo pomocí ventilátoru přebírají ostatní. Nejenže získává uznání od ostatních dětí, ale zažívá také integraci do skupiny a přijetí v ní (sociální vzdělávání). Tyto druhy sdílených zkušeností a činností mezi dětmi dávají důvody pro ústní komunikaci („mělo by to zchladnout") a činnost (Paul dělá to samé) – (komunikativní vzdělávání).

Když Luis vstane, aby zchladil svoje jídlo, není jeho cílem nikoho otravovat, ani ukázat nerespektování základních pravidel stolování. Chce jíst a zvolí efektivní způsob zchlazení svého jídla. Převezme odpovědnost za uspokojení svých základních potřeb (somatické vzdělávání). Tím, že učitelka umožní toto chování, dává Luisovi možnost objevit chytré použití ventilátoru. Má šanci vyzkoušet fyzikální procesy a je podpořen k analýze a použití toho, čeho si všimne (vědecké vzdělávání). Luis zkoumá a objevuje své okolí všemi svými smysly: sluchem, zrakem, hmatem atd. (estetické učení).

Dvouletý Luis je již schopen naplnit si svůj talíř a pracovat s množstvím a hmotnostmi. Když nese svůj talíř, musí udržovat rovnováhu a odhadnout, kolik síly potřebuje (somatické a matematické vzdělávání v kombinaci s vědeckým vzděláváním).

Tento podrobný popis ukazuje různorodou učební zkušenost, kterou Luis měl, a jak jsou oblasti vzdělávání komplexně propojené – učení při obědě!

Průhledné barevné fólie

Experimentování s materiály - objevil Luca, 3 roky

Loni v létě jsme od paní N., matky Lisy, dostaly průhledné fólie. Rády jsme je předaly dětem, aby s nimi mohly pracovat.

Děti prozkoumaly materiál se zájmem. Nejprve jeho charakteristika: Jak je pružný? Můžete ho stříhat? Jaký je jeho povrch? Můžete se skrze něj podívat? – Tolik otázek a děti horlivě hledaly odpovědi.

Po chvíli jsme neustále slyšely, jak si děti povídají a diskutují s nadšením: „Podívej! Všechno, co vidím, je červené!“ „A pro mě je všechno modré!“

Ve stejné odpoledne děti nalepily průhledné fólie na okno a s každou novou fólií jsme všichni obdivovali barevné odrazy objevující se na zemi.

O několik dní později…

Je tři čtvrtě na tři, nízké zimní slunce svítí naším barevným oknem. Některé děti stále sedí u svačinového stolu. Luca už dojedl a vstává. Vezme si židli a dá ji na koberec před okno a posadí se. Ale proč sedí zády k oknu? Barevné fólie už nejsou skutečným středem jeho zájmu. Místo toho dychtivě sleduje barevné body na podlaze. Po krátké chvíli Luca vezme nějaké dřevěné kostky a vyplní s nimi barevné tvary na podlaze. Co je jeho záměrem? Pak se vrátí zpátky na židli a posadí se a kontroluje výsledek své práce. Udělá to několikrát.

Pozoruji Lucu a podivuji se nad tím, co dělá, ale s nadšením a snahou porozumět jeho činnosti.

Už je čtvrt na čtyři. Děti z ostatních skupin přichází. Nikdo Lucu nepřerušuje, ale někteří ho s očekáváním sledují. Po patnácti minutách jsou Luca a jeho kamarádka Nora překvapeni, že vidí, že se barevné body pohnuly. Snaží se pro to najít vysvětlení a Nora si myslí, že za to může měsíc, který už je vidět, „protože odtlačuje slunce“. Ale to je vůbec neruší, protože barevné body mohou stále sloužit jako „osvětlená dálnice“!

Tolik barev! Jaký vliv mají barevné fólie? S darem paní N. mají děti materiály, díky kterým jsou nejen zvědavé, ale také je podněcují k objevování možností. „Vidím všechno červeně“, „Pro mě je všechno modré!“ Děti ihned najdou způsob, jak se zabavit materiálem, který mají k dispozici, a následně dostanou nápady, které by ani učitelka ani paní N. nemohly očekávat předem.

Volnost práce s materiálem je důvod, proč děti mohou zkoumat a objevovat. Aby mohly nezávisle pozorovat předměty a objevovat, jak s nimi může být manipulováno, musí mít děti volnost experimentovat a také jim pak musí být ukázáno praktické použití. Objevováním možností, které skýtají průhledné barevné fólie, se děti také zajímaly o barevné tvary, které se odrážely na podlaze. O několik dní později barevné body neustále vzbuzovaly zájem dětí. Barevné body na podlaze jsou vyplněny hracími kostkami a děti zjišťují, že měnící se úhel slunečního svitu také mění tvary bodů (matematické a estetické vzdělávání). Následná konverzace mezi dětmi má také svůj význam, protože jim umožňuje vytvářet spojení mezi novými a již osvojenými znalostmi.

Výňatek z učebních osnov:

„Lidé, kteří objevují nové věci, mívali sklony k přebírání malých úkolů, které byly omezeny v rámci položených otázek, ale během učiňování objevů se objevily nové otázky. S dětmi je to podobné, protože jsou zvědavé a potřebují získat své vlastní zkušenosti týkající se okolních prvků a přírodních úkazů, kultury a náboženství.“

Zde není důležité, zda děti svému prostředí rozumí „správně“ nebo „špatně“, ale spíše to, že popisují, co pozorují s využitím svých vlastních zkušeností. Mimo odrážející se tvary a hrací kostky lze vytvořit „osvětlenou dálnici“.

Vysvětlením pro pohyb barevných bodů na podlaze je již viditelný měsíc (sociální, komunikativní, vědecké a somatické vzdělávání).

Když si děti najdou svá vlastní vysvětlení, je důležité, aby rodiče dali najevo podporu jejich nápadů, povzbudili je a umožnili jim dost času na jejich experimenty. Děti potom mo-

hou začít s novým projektem, skoro jako vědečtí objevovatelé. Tímto způsobem vyvíjejí hypotézy a domněnky („protože měsíc slunce odtlačuje“), jejichž přesnost pak testují a mohou rozšiřovat do nových teorií.

Tím, že jsou učitelka a paní N. ochotny provázet rozvíjející se myšlenky dětí, umožňují dětem díky nim nacházet vysvětlení během nových experimentů. Například zkoumání různých úhlů světla a jak prosvítají průhlednými fóliemi, malování na fólie, jejich zavěšování, aby rozdělily místnost atd.

Objevování světů

Hrad – vytvořený Karlem, 4 roky

Spěch a shon ve skupině dětí: Elsa dekoruje nábytek v místnosti barevnými skleněnými korálkami, Laura, Paula a Caroline horlivě malují na papír položený na podlaze. Barevné princezny, květiny sluníčka dostávají svůj tvar. V přední místnosti některé děti na Felixův příkaz postavily hrad z židlí, pěnových kostek a všech druhů ostatních věcí, které nyní okupují a brání proti imaginárním nepřátelům. Zdá se, že návštěvy toho velkého hradu na konci města na dětech zanechaly trvalý dojem.

Karl chodí kolem skupin se zřejmým cílem a zdá se, že je šťastný, když se střed zájmu později přesune do zahrady.

Venku ho vidím znovu: sedí v bedně na písek a před ním je několik nádob a velký kontejner s barevnými křídami. Je zaneprázdněn strouháním křídy skrze kuchyňské sítko, aby z nich dostával jemný prach padající do nádob – modrá, zelená, žlutá, fialová, růžová a oranžová. Jeho soustředění je tak silné, že si sotva všimne, že jsem si sedla vedle něj. Strouhá, fouká a vraští čelo, když mu uklouzne jeho malá ruka. Chvíli ho pozoruji. Nádoby se plní. „Chceš dělat barvy?“ Ptám se. Potřese hlavou, nemá čas, aby si se mnou povídal.

Po chvíli Karl vezme nádobu na velkou hromadu písku v bedně a prach na ni rozpráší. Je vidět růžové kruhy, zelené a modré pruhy, fialové a žluté tvary a oranžové body. „Hrad“, říká mi.

Výňatek z učebních osnov:

„Termín ‘estetický‘ se často používá ve spojení s konceptem ideální krásy, ačkoli také znamená schopnost cítit a její funkce. V širším slova smyslu, implikuje harmonii mezi přírodou a uměním a harmonii mezi lidskými smysly. Co se týče kluků a děvčat, to je například demonstrováno na tom, že myslí v obrazech a přejí si dát tomu, co si představují, estetický výraz.“

Mnoho nových dojmů, které děti z hradu měly, vedlo k různým nápadům, fantaziím a činnostem. To nám umožňuje vidět, jak odlišně děti přizpůsobují zkušenosti hře. Každé dítě zpracovává zkušenosti, které získá, s vlastní představivostí. Při této činnosti kombinuje známé téma a již osvojené znalosti s novými tématy a novými informacemi získanými při zkoumání hradu různými způsoby. Tyto různé způsoby asimilace se odráží na rozdílných a kreativních výrazových formách dětí, například při dekorování různými materiály a věcmi (barevné skleněné korálky) nebo při přebírání různých rolí (rytíř, princezna). Díky této vzájemné výměně děti nejen sdílí zkušenosti, ale také již získané znalosti a jsou schopny je rozšířit prostřednictvím hry.

Karl vzal písek, barevnou křídu a staré kuchyňské sítko. Vytvořil „obrázky“ založené na jeho osobní zkušenosti: ze zkušeností získaných doma, u jeho prarodičů a také z činností s dětmi a učitelkami v centru denní péče. Na základě toho mohl vytvořit myšlenku hradu svým vlastním individuálním způsobem.

Klasifikoval barevnou křídu podle barvy (estetické vzdělávání). Spočítal stejný počet nádob, jako měl barev (matematické vzdělávání), a unavoval se strouháním křídy na barevný prach (somatické a sociální vzdělávání). Slovem: „hrad“ ukazuje, jak je pyšný a spokojený se svým výkonem.

Karl nás udivuje. Byl vytvořen nový, odlišný typ hradu.

Kontexty

Na předchozích stránkách byly představeny každodenní situace zahrnující děti jako příklady vzdělávacích konceptů a oblastí učení podléhajících učebním osnovám pro Sasko. Je možné, že během toho, co čtete tento text, tato myšlenka zahrnuje to, že učení v dětství se děje samo o sobě, je pouze podněcováno dětmi a dospělí jsou v tomto procesu relativně neaktivní. Je to skutečně ten případ?

Odpovědí na tuto otázku se zabývá třetí kapitola učebních osnov pro Sasko, ve kterých je konkrétní pozornost věnována odpovědnosti učitelů v zařízeních každodenní péče a poskytování denní péče o děti. Podle toho je hlavní úlohou učitelů umožnit aktivní autodidaktické procesy na straně dětí, ve kterých pozorují a dokumentují procesy učení, vytvářet vhodné nastavení, činit rozhodnutí podle vyučovacích metod, stejně jako spolupracovat se všemi zahrnutými v procesu vzdělávání.

Pozorování a dokumentace

Pedagogická základna je vytvářena pozorováním procesů učení dětí. Při těchto pozorováních není důraz kladen na to, zda děti mají konkrétní dovednosti a zda korespondují s jejich konkrétním věkem. Je mnohem důležitější, že jsou uskutečňována pozorování, která rozpoznávají a oceňují zdroje, síly a vývojové procesy každého jednotlivého dítěte.

I když existuje řada metod pozorování, vždy umožňují sledovat stejný cíl: zkoumat a dokumentovat předměty a zájmy dětí. Dokumentované výsledky neobsahují žádné testovací hodnoty závislé na situaci, ale spíše velmi různé historie učení každého dítěte v rámci kontextu každodenních situací. Tímto způsobem jsou učitelé schopni poznat a povzbudit individuální procesy vývoje každého dítěte.

Aby byly zjištěny vývojové kroky, které děti provádí, a lépe pochopeny procesy učení dítěte, je důležité, aby učitelé používali metody dokumentace. Dokumentovaná pozorování vytváří základ pro neustálou výměnu mezi učiteli a dětmi a jejich rodiči. Pro zaznamenávání dětského vývoje jsou vhodné různé formy dokumentace. Například mohou být dětmi komentovány a děti mohou provádět činnosti, které jsou zapisovány jako vtipná evidence, stejně jako nákresy, fotografie a kreace vytvářené dětmi.

Vzájemná výměna zahrnující tyto nabídky, příležitost pro všechny zahrnuté zažít, jak děti objevují svět, a dát dětem možnost mluvit o jejich vlastních činnostech a formách výrazu.

Tento druh výměny je základem pro podporování vývoje dítěte.

Obecné podmínky učení

Na základě tohoto jsou podmínky pro proces učení dětí vytvářeny:

- záměrným vytvářením prostorů, které děti stimulují k učení,
- organizací každodenní činnosti, při které je dětem poskytnut dostatečný čas, volnost a nezávislost, a
- metodicky odlišným pedagogickým přístupem na straně učitelů, kteří vybízejí děti k tomu, aby vyvíjely svou vlastní kreativitu, kteří je provází jejich procesem učení a moderují dynamiku v rámci skupiny dětí.

Krátká sekvence zahrnující Celinu, pozorovaná a písemně zaznamenaná jejími učiteli, nám ukazuje, co je pro dítě důležité. Jak může být Celina povzbuzována dále ve vztahu k učení? Jak Celina tráví svůj čas doma? Tyto a podobné otázky v dialogu s rodiči pomáhají učitelům nalézat nové způsoby povzbuzování Celiny, například s materiály jako psací stroj v sousední místnosti, krabice známek, noviny a knihy.

Jiné možnosti pro rozšiřování zkušeností Celiny se nabízejí prostřednictvím veřejné knihovny, hry „na špióna“ po městě s písmeny abecedy (jako hledání písmena „A“ ve slově „Lékárna“). S těmito materiály a nastaveními se učitelé domnívali, že se Celina zajímá o písmena, ale je také možné, že se zajímá o tvary a barvy. Nabízení činností by poté mohlo být doplněno. O tom, jaké materiály jsou vlastně dávány k dispozici, rozhodují nezávisle děti.

Metodologický didaktický přístup

V raném dětství se učení odehrává primárně prostřednictvím hry. Má svou vlastní prioritu v životě dítěte a zatím na ni není nahlíženo jako na „relaxaci“ nebo „volný čas“ oproti práci nebo vzdělávacím činnostem. Hra jako způsob učení je nejkomplexnější formou učení v dětství. Nabízí možnost objevovat nezávisle a způsobem, který si dítě určuje samo, dobývat a experimentovat. Pro děti hra znamená aktivní zkoušení a získávání znalostí o sociálním, materiálním a přírodním prostředí. Při této činnosti děti vykazují vysokou úroveň motivace zahrnující jejich zájmy, experimentování s rolemi a materiály, učení se plánovat a organizovat procesy, realizovat své záměry a mluvit o tom, čeho byly svědkem. Díky tomu získávají klíčové kompetence (například týmovou práci, řešení problémů, komunikační dovednosti), které budou potřebovat ve škole a v pozdějším životě.

Prostřednictvím hry se učí o hranicích a pravidlech, učí se je dojednávat, respektovat a sledovat jejich dodržování.

Metodologický didaktický přístup

Spolu s příležitostí hrát si jsou dětem během každodenních činností k dispozici jiné formy učení. Například projekty poskytují dětem příležitosti učit se hrou, hledat odpovědi na jejich vlastní otázky, mluvit o svých zájmech, podílet se na plánování projektů a to, že mohou být zahrnuty v provádění rozhodnutí. Dokonce ani v rámci projektů učitelé neposkytují řešení, ale spíše dětem nabízí podporu v aktivním procesu učení, kde děti mohou použít již osvojené znalosti, aby si samy pospojovaly souvislosti. Děti se neučí jen metody k osvojování znalostí tímto způsobem, ale také provozují vzájemnou spolupráci a přijímají různé názory.

Vzdělávací vztah

Rodiče jsou nejdůležitějšími osobami v životě dítěte. Jsou primárním poskytovatelem péče a osobami, se kterými si děti vytváří nejintenzivnější vztah. Toto pouto dává dětem smysl bezpečí a důvěry. Pouze na tomto základě se mohou děti učit od narození a získávat zkušenosti, které si později přinesou s sebou do centra denní péče a neustále je rozšiřují. Během tohoto je pro dítě důležité, aby bylo schopné utvářet vztah s novým poskytovatelem péče, a že rodina a centrum denní péče společně převezmou odpovědnost za vývoj dítěte. Aby byl dítěti umožněn hladký přechod, je důležité, aby ti, kteří jsou zahrnuti ve vzdělávacím procesu, usilovali o vzdělávací vztah a utvářeli jej. První den v centru denní péče nebo první den ve škole je příležitostí, která má velký a dalekosáhlý vliv na život dítěte.

Spolupráce mezi zařízeními denní péče a základními školami

I když řada zkušeností musí být rozšiřována, jak děti dospívají, příprava na školu neprobíhá pouze během posledního roku v mateřské škole. Příprava dětí na školu především znamená aktivní organizaci přechodu z mateřské školy do základní školy. Má-li být tento přechod úspěšný, pečovatelky o děti, učitelé základních škol a rodiče musí sdělovat svá očekávání a stejnoměrně spolupracovat při realizování přechodu.

Co se týče dětí, spolupráce týkající se přechodu mimo jiného znamená:

- seznámení se s novými dimenzemi a způsoby učení,
- vytváření nových vztahů a
- schopnost použít osvojené znalosti a klíčové dovednosti.

Pro dospělé to znamená:

- pochopení vývojových procesů dětí a udržování kooperativní výměny informací, které se jich týkají, a
- nacházení témat pro děti založených na této komunikaci, která vede k organizaci společných projektů.

Na to není jednoduše nahlíženo jako na pracovní základnu pro vzdělavatele v centrech denní péče a domácí denní péče, ale také jako na orientační pomůcku pro rodiče přijímající sdílenou odpovědnost týkající se dětského vzdělávání a účasti na kooperativním vztahu za tímto účelem.

Co vyžaduje implementace učebních osnov pro Sasko?

- Dětem je umožněno přebírat větší a větší odpovědnost za plnění svých základních potřeb.
- Dětí mají volnost, čas a dostatek příležitostí ke hře.
- Vzdělávací předměty jsou formulovány na základě pozorování jednotlivého dítěte a skupiny dětí jako celku.
- Na základě dokumentace se konají pravidelné konference s rodiči, aby byli informováni o zájmech, potřebách a vývoji dětí.
- Okolí dětí jsou taková, že každé dítě je schopno se zabývat svým vlastním učením nebo být povzbuzováno.
- Děti se účastní každodenních činností a přebírají za to částečnou odpovědnost.
- Na přípravu do školy je nahlíženo jako na učení, které začíná narozením.
- Musí existovat vůle spolupracovat se všemi, kdo jsou zahrnuti v procesu vzdělávání.

Vydavatel:
Saské státní ministerstvo kultu
Oddělení 42 Denní péče o děti
Carolaplatz 1, 01097 Drážďany
Linka pomoci společnosti: +49 351 5642526
E-mail: info@smk.sachsen.de
www.bildung.sachsen.de

Tato brožura byla vytvořena regionální pracovní skupinou pro vzdělávání s účastí těchto osob: Ruth Beyer, manažerka centra denní péče na Martin-straße, Chemnitz; Madleine Ehrlich, manažerka centra denní péče „Sörnewitzer Kinderwelt e. V.“, Coswig; Maria Hackel, odborná poradkyně, lipská kancelář pro záležitosti mládeže; Bärbel Höhne, manažerka centra denní péče „Knirpsenland“, Míšeň; Brigitte Kittel, odborná poradkyně pro Solidar-Sozialring GmbH, Zwickau; Dr. Susanne Kleber, asistentka výzkumu, Fakulta vzdělávacích věd, Technická univerzita Drážďany; Beate Nobis, manažerka centra denní péče „Kinderhaus Leubnitz e. V.“, Drážďany; Angelika Scheffler, odborná poradkyně, státní kancelář pro záležitosti mládeže; Ina Schenker, asistentka výzkumu, Ev. Hochschule für Soziale Arbeit Drážďany (FH) (Drážďanská evangelická vysoká škola sociálních prací); Brigitte Wende, Amtsrätin, Saské státní ministerstvo kultury a sportu; Marion Wolf, manažerka centra denní péče „Mäuseburg“, Waldkirchen; Eike Zwinzscher, manažerka centra denní péče „Pusteblume“, Frankenberg, a s podporou následujících zařízení denní péče: „Mäuseburg“, Waldkirchen, „Sörnewitzer Kinderwelt e. V.“, Coswig; „Pusteblume“, Frankenberg, Lichtenštejnsko.

Editor: Marie-Luise Spiewok, přispěvatelka, Saské státní ministerstvo sociálních věcí a ochrany spotřebitelů
Korektura: Rahel von Wroblewsky
Layout: Tania Miguez, Jens Klennert
Grafický design: Denny Winkelmann
Sazba: Ö GRAFIK, Drážďany
Fotografie: Frankenberg, Waldkirchen a centra denní péče ve městě Coswig
Náklad: 3 000 kopií
Tisk: Tiskárna Thieme Míšeň GmbH
Datum tisku: Prosinec 2012, změněné vydání 2017

Tato brožura je dostupná zdarma v:
Kanceláři pro distribuci brožur saské státní vlády
(Zentraler Broschürenversand der Sächsischen Staatsregierung)
Hammerweg 30, 01127 Drážďany
Telefon: +49 351 2103671 nebo +49 351 2103672
Fax: +49 351 2103681
E-mail: publikationen@sachsen.de
www.publikationen.sachsen.de